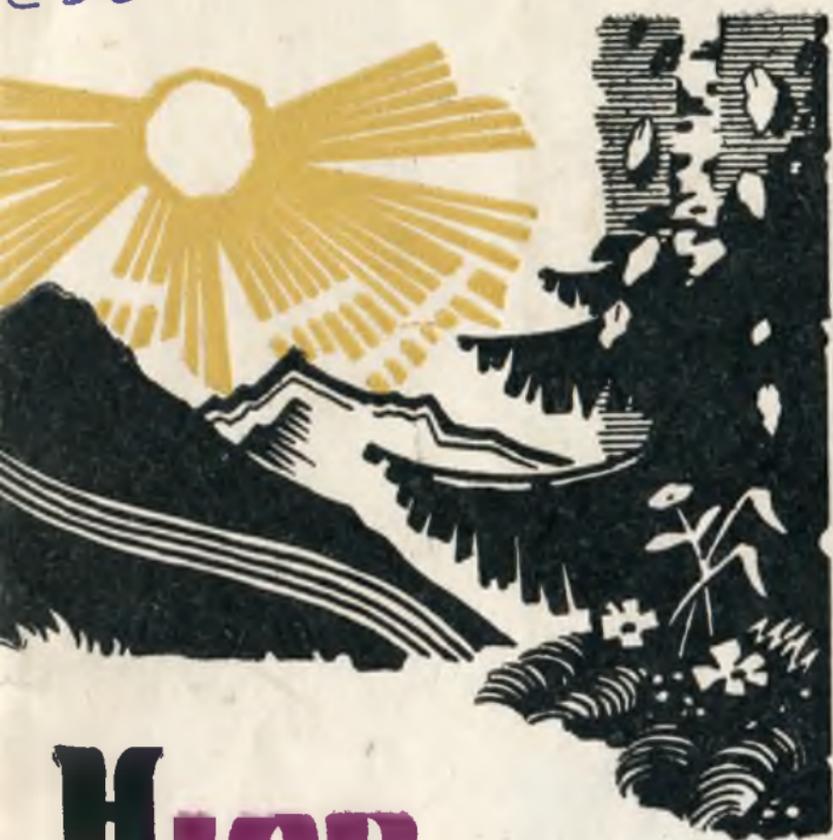

С(кар)
С30

Кар. 1381 - ↓

СЕМЕНЛАНЫ АЗРЕТ

НЮР
ДЖИЛТИНЛЕ

СТАВРОПОЛЬ КИТАБ ИЗДАТЕЛЬСТВОНУ
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЕЛЮМЮ
ЧЕРКЕССК
1. 9. 6. 7

ДЖЮРЕК, ТАЛПЫ! СЕЗИМ, СЫНА! ИШИМ, БИТ!
ДЖАЛКЪАУЛУКЪНУ ДЖЕЛИ СИЗГЕ ДЖЕТМЕСИН,
СЕЙИР ЗАМАН АКЪЫРТЫН ЭМ ДЖАШЫРТЫН
ЗЫРАФ ЁТЮБ, АЙЫБ ЭТИБ КЕТМЕСИН!

Кар. 1381 - 1

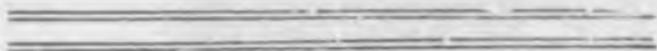
НЮР
ДЖИЛТИНЛЕ

НАЗМУЛА

СЕМЕНЛАНЫ АЗРЕТ

Урунуу
БЛА
ДЖА
ШАУ

Бизде джашау—урунуу. Урунуу—джашау,
Ол насыбны тентереди, салмай сылтау.
Мени борчум: ала бла бирге атлау —
Экисини болумларын тюз суратлау.

БАШЛАДЫМ

**Ай тюбюнде, Джер юсюнде —
Кёк Къобанны бойнунда,
Эсимдеди сабийлигим
Татлы ананы къойнунда...**

Хар джыл кесини кюнлерин
Келтириб, алыб кетди.
Заман бизни-сабийлени
Уллулагъа тенг этди.

Эркин джуртда эрке ёсюб,
Джанкылышча джашнадым.
Эркинликни джарыкъ джырын
Мен да джырлаб башладым!

1956 дж.

ОКЪУУЧУ

Сен назмуму
Сюйюб окъур амалтын,
Хар сёзюне
Салыр эдим сары алтын.

Кюрешеме,
Кёлюнге уа джеталмайма;
Эбин табыб,
Кебин табыб эталмайма.

Муратым а,
Хар тизгинни магъанадан
Джюклергеди,
Уялмазча адамладан.

1966 бж

Табигъат экисине
Джангыз орун бергенди:
Ол орун да—кертиге
Тыйыншлыды, — дегенди.

Къайсы келиб олтурса,
Алгъы бурун орунга;
Ие да ол болады,
Ол кёзюуде болумгъа.

Заман кеси сагъайыб,
Керти джаллы болады,
Ётюрюкге эте айыб,
Къыса, къыстай барады.

Ётюрюк къорарыкъды,
Джатхан джери кёр болуб,
Керти кеси къаллыкды
Заманга нёгер болуб!

1966 д.ж.

НАСЫБ ЮЛЮШ

Татлы тюшле
Мени эркетдиле,
Тёнгегими
Тюш «джандетге» элтдиле,

Насыбны

Зем-зем кёлюнде джууундум,

Унукъгъаным,

Мыдахлыгъым кетдиле:

Танг тангладан,

Бюгюн джарыкъ атханды,

Кюн-кюнледен

Бюгюн ачыкъ тийгенди:

Чечен, Юнгюч,

Къалмукъ, Малкъар, Къарачай —

Заман бизге

Насыб юлюш ийгенди!

Къралыбыз

Эсине бек алгъанды,

Партиябыз

Джазыб бегим этгенди:

Миллет сыйны

Юсюбюзге салгъанды,

Кёб кюсеген

Кёзююбюз джетгенди.

Ана тилде

Школланы ачарбыз,

Басманы да

Ана тилде басарбыз,

Урунуб,
Кыйыныбызны ашарбыз,
Кенг ёмюрде,
Тенг юйюрде джашарбыз!

1956 дж.

КЪОБАНЫ ДЖЫРЫ

Узакъда туруб, талпыб келеме
Туугъан тауларымы тансыкълай,
Терекге, ташха салам береме,
Къууана, джылай, къучакълай...

Ой суу тазасы Къобанды дейле,
Да джер ариуу — Доммайды
Къайры барсанг да, къайда турсанг да,
Туугъан джерингча болмайды.

Шекер букъунгу букъула, Къобан,
Кюмюш шоркъангы шоркъулда,
Термилиб келген тансыкъ джашынга
Айт болумунгу, боркъулда.

ДЖЕТЕМЕ

Хар адам инсан,
Джюреги тебе,
Кирпиклерин къакъгъан сайын;
Эски тылпыуун
Тышына төге,
Джангы хауа тартхан сайын;

Джашауну иеси,
Джарыкъ кюн неси
Джолун бошаб батхан сайын;
Джашагъанланы,
Сыйлары ючюн
Танг джарытыб атхан сайын,

Таулада туугъан,
Къарачай Къобан,
Тенгиз таба саркъгъан сайын;
Кёк кийим кие,
Кёгет терекле
Къурмач кибик чакъгъан сайын;

Къарангы кёкню
Джасагъан айы,
Чыммакъ болуб толгъан сайын;

ЛУМУМБА

(К ю у)

Саулай дюн-дунияда, керти урунганлагъа
Аллай ачы къуугъун келгенди:
Халкъны суйген джашы Патрис Лумумба
Джаулары къолундан ёлгенди.

Сенге этилген бушуу бир джел болуб урса,
Тюп-тюз этер эди таулары;
Къарыулары алыб, джюреклерин джарыб,
Тюк-тюк этер эди джаулары.

Сен кесинг саулукъда Конгону джерине
Эркинликни урлугъун салгъан энг.
Багъалы джуртунгу, азат этерге деб,
Къыйын борчну суйюб алгъан энг.

Сен Африканы эзилген миллетин
Уллу кюрешлеге сагъайтдынг.
Сыйлы ата джуртунгу киритли бугъоун
Халкъны кючу бла ууатдынг.

Адам улу сени, чырт унутмаз энди
Джер планетаны юсюнде.
Атынг джюрекледе, ишинг кюрешледе
Джашарыкъды халкъны ичинде!

БЫЙЫЛГЫ ДЖАЗ

Зорлукъ—эркинликни аллын тыйган кибик,
Джазны келиюне суукъ кьаршчы турду,
Балдраджюзю апрелде да бир ийиб,
Кетмегзе деб аякъ тирей, сыртын бурду.

Алай болганлыкьга, чырмалса да бираз,
Келиучюсю кибик келди, быйыл да джаз.

Аны айтханым: кечиксе да тенглик, тюзлюк,
Узаймайын бютеу Джерге ие болур.
Эркинликни элегинде халны сюзюб,
Еле турган залимликге соруу сорур:

Джазны, кышны эркинлиги-табигьатда —
Эркинликни эркинлиги-джамагьатда!

1965 дж.

АЙ

Тау ауушну
Тогъай кьойнун толтуруб,
Джерге джетмей,
Батыб кетмей, турад Ай!..

Кан. 1381

«Ай игиди,
Алайда болсам, туруб
Минер эдим
Анга бир атлагъанлай!

Азыгымы,
Кийимими алайым,
Танг атханлай,
Таугъа чыгыб барайым.
Сора ауушда
Кирпик къакъмай сакълайым,
Айтханымча,
Джерден Айга атлайым.» —

Деб кёлюме
Келди да, барыб анда
Тура турдум,
Шынкъартымы джукълатмэй,
Ай да келди
Ол биягы заманда,
Тау башында
Тангига дери сакълатмай,

Алай а ол
Манга къараб ышара,
Бара эди,
Булут ичин, кёк ичин

Айтханымча,
Мийикден джюрек джара,
Кёктюн кетди
Мени миндирмез ючюн...

«Хайыр... болсун...!
Алай кьоймам мен сени
Базындырыб,
Кёкде кийик кючюнге,
Ким болгъанымы
Билirse сен мени
Илму басхыч
Бла минсем юсюнге!»—..

Май 1965 джыл.

ХАННЫ КЪЫЗЫ

1

Къралланы патчахлары,
Бир бирине тёзмей бары —
Бир бай ханны кызын тилеб,
— Андан къалсакъ, ёллюкбюз—деб,
Киргендиле гузабагъа.

Бир деб бирин джаратмайын,
Хы, деб кёзюи кьаратмайын:
«Унамайды кьайтыгъыз—деб —
Келгенлеге айтыгъыз, — деб
Джууаб бергенд кьыз алагъа.

Аны кёлю кьалмаз ючюн,
Халкъдан да айыб алмаз ючюн,
Айтханын а чюйре кёрюб,
Хан олсагъат буйрукъ бериб,
Минг пайтонну джекдиргенди.
Кьызы бла гаммойларын,
Кьуралгъанны кьоймай барын,
Пайтонлагъа джарашдырыб,
Хар затларын кьурашдырыб,
Бек тыйыншлы этдиргенди.

Джумушларын этер ючюн,
Эм бетсиниб, эл кёрген кюн,
Ариу айтыб, этмей хыны,
Атлы аскерден минг атлыны,
Ала бла джибергенди:
«Кёк кьырдышда кьара суугъа,
Терек салкъын тюшюб тургъан
Джер табхынчы, тохтамагъыз,
Таб азыкъ да ашамагъыз,
Айтырыгъым олд.»—дегенди.

Джолоучула бек инджилиб,
Аллай суудан дынг тюнгилюб,
Хар кхайсысы излеб кёрюб,
Къыз кеси да буйрукъ бериб,
Тёртюнчю кюн кхайтхандыла.
«Терек салкъын, суу кырдыш да
Бар эдиле башха-башха,
Ол ючюсюн алай бирге
Табалмайын кхайтдыкъ юйге» —
Деб хапарны айтхандыла.

Сора барыб кызына хан:
«Хар неси да толу инсан
Тубемейди, муну оила,
Келгенлени бирин сайла,
Кёб чайкъалма да!..» дегенди.
«Болмай эсе не этейим—деб —
Бире бла кетейим»—деб
Кызы таукел болгъанында,
Буйрукъгъа бой салгъанында,
Ол кыуаныб, кыз бергенди.

II.

Къарачайны тауларында,
Саугъагъа деб сауларына,
Кеси излеген затны барын,
Нюр табигъат джаратханын,

Ханны кызы билсе эди;
Къаршчы болуб хан айтханнга,
Кюн чыкыгъандан кюн батханнга,
Нёгерлери биргесине
Сый берилиб бир кесине,
Бу джерлеге келсе эди...

Махар тауну этегинде,
Наз терекни тюз тюбюнде,
Кёк кырдышны кюзгюсюнде,
Гокка ханслы джерни, юсюнде,
Ол гараны кёрсе эди!
Кёкге джетген бу таулагъа,
Саулукъ берген бу хауагъа,
Есюб тургъан чегетлеге,
Бишиб тургъан кёгетлеге
Ол акылын белсе эди.

Бу болумгъа сейир этиб,
Муратына толу джетиб:
— Хар заманда алайса—деб—
— Энд бу джол а къалайса!—деб
Къыз атасын дженгер эди.
— Ариулукъ да, адамлыкъ да,
Акылы байлыкъ сан саулукъ да
Бир инсаннга табынныгъын,
Аллай адам табыллыгъын,
Энди айырдым мен»—дер эди.

* * *

Бюгюн аны туудукълары,
Юйюрсюнюб талпыб бары,
Къыбыладан шымалдан да,
Джерде хар бир къралдан да
Къарачайгъа келедиле,
Келген дженгил къайталмагъан,
Кёрген айтыб айталмагъан
Адамлагъа саулукъ берген,
Бу таулада быллай джерле,
Кёб болгъанын кёредиле

1966 дж.

КЪЫШ КЕЛГИНЧИ

Къыш келгенди
Джууукъ тауну башына.
Айтдыргъанды:
«Барлыкъма мычымай! — деб —

Халкъ къарасын
Кийимине, ашына,
Тюберча болсун
Манга джунчумай!»—деб.

Къыш келгинчи
Джууукъ сыртны юсюне,
«Джетеме!»—деб
Айтдыргъынчы джели бла.

Табигъатны
Халисине тюшюне,
Хар урунган
Ишин эйсин кёлю бла.

1964 дж.

БИЯГЪЫ ТАУУШ

Талай заманны
Узакъда туруб,
Туугъан элиме
Бек тансыкъ болуб,

Сагъыныб, соруб,
Тюшюмде кёрюб,
Сюйюндюм, суюндюм,
Тюнюмде келиб.

Биягъы джерле...
Биягъы элле...

Биягъы хауа...
Биягъы таула!

Биягъы битим...
Ма, биягъы мал!
Биягъы этим...
Ма, биягъы хал...

Таймай кёзюме
Кёб кёрюнючю
Ма, джаб—джашил сырт,
Ма, чыммакъ Аууш!

Ма, къулагъыма
Хаман келиучю:
Биягъы Къобан,
Биягъы таууш...!

1930 дж.

* * *

Булут басыб джел этсе:
Кюн аманны юлгюсю,
Джауум джауб, кюн тийсе:
Байлыкъны бир белгиси.

1960 дж.

КЪОШБА

I.

Ким кёргенин
Айтады, ким эшитгенин,
Кёргенимча
Алай кертид эшитгеним.

Кёргениме
Тилим мюкюл, кёзюм шагъат,
Сен тынгыла,
Мен айтайым, ма бусагъат:

Бу кетген джай,
Атланы да, джерлеб, миниб,
Сылаб, сыйпаб,
Къуйрукъларын чубур тюйюб,

Келе эдик,
Колхозну бир иши бла,
Джайлыкъ таба,
Тик тауну кириши бла

Кюн къыздыра,
Джангур джауа, кёк кюкюрей,
Шош аяз да
Бош булутну кёкден кюрей,

Джанкылыч да,
Къанатларын джерге тирей,
Джети тюрлю,
Сейир нюрлю, кюлюмскюрей,

Джан джюрекни,
Иги муратларын къозгъай,
Талалада
«Буу ёкюре, марал къозлай»

Тургъанлай, бу
Тамашагъа зарлыкъ этиб,
Терс джарытын,
Къара булут келди джетиб.

Джели озду,
Тереклени шындым этиб,
Сууугъу урду,
Джиклеринги титиретиб,

Шуу-шууу уа
Сасыта эд къулакъланы —
Бузоуланы,
Къозуланы, улакъланы

¹ «Джангур джауа тургъанлай, кюн тийсе; ол кёзюуде къозлайды марал», — деб халкъла айтыу барды

Орунлагъа
Джыймасала, алай джетиб,
Къоярыкъ эд,
Ариу къара халек этиб.

Олсагъатдан,
Кеч бет алды дерча ким да,
Табсанг къойма,
Тас болдула нюр да, кюн да.
Джангыз кёкню.
Къысха-къысха джашнагъаны,
Шыбыланы
Анга къаршчы чартлагъаны,

Къарангыны
Кюндюз этиб джабыла эд,
Атым кишнеб,
Тесукъа этиб абына эд.

Олсагъатдан
Болгъан хапа-сапа болду:
Джашил къырдык
Кюмюш токъмакъпадан толду.
Хауада сансыз,
Санаусуз акъ сынджырла,
Гузабалаб,
Тыпырдашыб, бир къуджурла

Къуюлдула
Тарх-турх эте, джерге-джерге,
Хар кьайсысы,
Гаккы тенгли бар эд дерге,
Еоллукъ эди,
Тюзюн айтхан алдамайын,
Келиб-келиб,
Тие элле джалламайын

* * *

Джауум кёкде
Кьалмаз, кьуйду-кьуйду саркьды,
Кёлтюрюлюб,
Сора биягъы кюн кьакьды.

Ырхы басыб,
Къазакъ эмен кьалтырады.
Кёк кьырдышда
Кюмюш чауул джылтырады.

II.

Биз да джетдик
Сют фермагъа, сыртдан аууб,
Малчыла да
Бошадыла ийнек саууб.

Атдан тюшюб,
Тансыкълашыб саламлашдыкъ.
Ала этген
Ишге биз да аралашдыкъ.

Уллу стауат
Малдан толу, бары семиз;
Межамлары
Джарыкъ, эркин. Джаратдыкъ биз.

Саууучула,
Къууанч къайнай ичлеринде,
Хапар айта,
Бизге тутхан ишлеринден.

Флягала
Чауул кибик агъаралла.
Машинагъа
Аланы кызыуу салалла.

Клубда уа
Мотор ачыкъ гюрюлдейди:
«Бошагъыз да
Киногъа келигиз!» — дейди,

Ийнеклени
Суратлары салыннганды.
Хапарлары
Къабыргъада джазылгъанды:

Ким саугъаны,
Ненча литр сют бергени,
Ийнек кеси
Къаллай малгъа тергелгени,

Хизеулюгю,
Мухарлыгъы, туугъан джылы,
Хирелиги,
Къатылыгъы—хар бир сыры

Эм сютюню
Джукъалыгъы, къалынлыгъы
Аны кибик,
Алгъан борчу эм маллыгъы.

Мында барла,
Джылда берген сютюн джыйсанг,
Суу орнуна
Къырыгъындан бѣлмей къуйсанг,

Тангнга дери
Тирмен айландырырчала;

Бек этлиле,
Бек сютлюле, бек бирчала.

Мында барла
Джылда берген джауун алсанг,
Ийнекни да,
Джауну да базманнга салсанг,

Джиллыкъ джауу,
Кесин дженгиб кетерикле,
Дженгмесе да
Джарымына джетерикле.

Аладан бири
Къуба, бири Къошбады,
Къошбаны иши уа
Къалгъанладан башхады:

Эки пуддан кёб
Сют бериб ол кюн сайын,
Ашыргъанды
Ётюб кетген сегиз айын.

Пазлий деген
Саууучу кызы къатыбызда,
Хапар айтад
Бизге соргъан затыбыздан.

«Энд Къошбаны
Кесин бир кёргюзтсенг бизге!» —
Дегеникде,
Ол тебреди биргебизге.

Стауатда
Малгъа, мюлкге бек ышардыкъ.
Сора тартыб
Къошбаны къатына бардыкъ.

Барсанг, аллайгъа бар —
Керти бир алапат,
Бир къууатлы,
Бир келбетли, бир сейир зат!

Къарабоюн,
Мангылайы толу къашха,
Къалгъаны кёк,
Мюйюзлери тогъай къошба.

Кёгюрчюнча,
Джим-джим джылтырайды тюю,
Ышанындан
Белгиледи сютлюлюю.

Семизден а
Чачылады бедеу кирик,
Бир джууаш мал,
Къарантхасы уа деу кирик.

Мен ашыгыб,
Сейирсиниб, сёзню бёлюб,
Сордум кыызга,
Барын да билирим келиб:

«Бу ийнеки
Къунаджини зат бармыды!
Кеси бу фермада
Туугъан тууармыды?

Пазлий айтды:
«Аны хапары кёбдю бек
Тамам бир джыл
Фермага келгенли, бу ийнек.

Тёрт къозлагъанд,
Чырта кысыр къалмагъанды,
Быйылга дери
Тишиси болмагъанды.

Бизге дери
Махталыб да айтылгъанды,

Кёлтюрем болуб,
Багушха да атылганды.

Эки иеде
Кёзюу туруб да кёргенди,
Эм артында
Тыйыншлы джерге келгенди.

Бу да бизде
Къалгъанлача тынч джашайды,
Ашарыкъны
Тюрлю-тюрлюсюн ашайды.

Къошба! — десек,
Ауузлада шекер эриб,
Джумушуна
Айланабыз сыйын кёрюб.

Муну хапарын
Аллындан айтайым мен
Сюе эсенг,
Сейир эсе, тынгыла сен» —

Дед да Пазлий,
Хапарын айтды Къошбаны,
Болмаз эди
Къоратханы, не къошханы.

III.

Къошбаны алгъын иеси,
[Бир ашхы адам эд кеси],
Мал бла бир эд джаны,
Аты Умар эди аны.

КЪОШБА УМАРДА

Умарны ийнеги Къошба,
Къарабоюн, кёк къашха.
Къошба чомарт эд сюдге,
Умар ачыкъ эд ашха.

Юч саууулуб кюнюне,
Барсанг, аны тюбюне —
Хар саугъаны челек эд,
Башха не зат керек эд!

Джылы, джарыкъ, кенг орну
[Мурджары, юсюнде полну]
Ашы, суу салыныб,
Кереклиси табылыб,

Бедеу кибик семириб,
Чапчакъ кибик керилиб,
Къундуз кибик джылтыраб,
Быгъынлары къалтыраб.

Джабагысын арта эд
Къыш чиллени ичинде,
Салсанг, гакгы тохтар эд
Арка джикни юсюнде.

Къазан кибик джелени,
Тыкъ толтуруб терини,
Сыйынмай эд чатына
Киндигини къатына

Джайыла эд толтуруб,
Ким сауса да олтуруб,
Тебджилдемей «быт» болуб,
Эмчеклери тыкъ толуб.

Узункъуйрукъ, артбёскюн
Махтасакъ да тёрт—беш кюн
Айтыб бошамазча биз,
Бузоуаякъ, къоймюйюз,

Ауурлугъу алты джюз...
Сырты джассы, бели тюз,
Назикбоюн, алаша,
Къошба болуб тамаша

Элге, кёбге, шахаргъа
Кёбле келиб хапаргъа

Саууб кёре эдиле.
«Умар, сат!» — дей эдиле.

Ала кьоймай, ол сатмай
Ала джукъламай, джатмай,
Алландырыб Умарны:
«Сат бизге бу тууарны,

Айт, аууз мардангы сен,
Ма, санаб берейим мен!» —
Деб, ахчаны кьолгъа атыб,
Умар кесин алдатыб,

Сатхан эди Кьошбаны,
Атхан эди бошха аны,
Болмайын сёз кьошханы:
«Алырма» — деб башханы.

IV.

КЪОШБА ХАУАДА

Февралны биринде
Кьошба, кьашбакъ тюбюнде,
Отуз, градус сууукъ
Иеси барыб джууукъ:

«Сауаргъа керекди» — деб —
Саугъаны челекди» — деб
Саугъан эд салыб кючюн
Алай болгъаны ючюн,

Челеги толмагъан эд
Мураты болмагъан эд,
Хоншула да келгенек
Ауур халны кѳргенек,

«Сюрюлгенине болур,
Къоркъма челек да толур» —
Деб кѳл да этген эдик,
Чачылыб кетген эдик.

Кесими хоншум Хауа
Тюшюнде ийнек сауа,
Бир джукълай, бир уяна,
Сокъурана, къууана

Тангига чыкъды ашыгъыб,
— Эрин ишге ашырыб,
Къошбаны сауду барыб,
Джарым челек сют алыб,

Чачын, башын джыртды ол,
Хахай салыб чыкъды ол,

Башдан аякъ юйлеге,
Кьюугъун эте, тийреге

Айланды, эм аулады,
Къошбадан сют даулады.
Къошба къошуб бермеди.
Аны сыйын кёрмеди.

Кюн ортада да Хауа,
Ачыудан ауа-сауа:
«Быт худжулукъ, суююмсюз,
Болуб, ашсыз, кийимсиз,

Кириб борчха, эм къаннга
Болгъанны къуйдукъ санга,
Нек бермейсе сют манга!» —
Деб хыршыланды анга.

Бар, саууб турд да ёрге,
Челегин урду джерге.
Сютюн джер къаны этди,
Тамам аманнга джетди.

Ингир болду къар джауа,
Къошбагъа барды Хауа,
Хауа Къошбаны сауа,
Къошба уа ачдан ауа.

Алай бла сау ыйыкь —
Джарымады джау джыйыб,
Джуурту джокь, сютю уюб,
Хауа уа этед сыйыт.

Къыш аунады, джаз болду,
Сют а аздан аз болду:
Къошба кюсейд Умарны,
Умар багъад Чубарны.

* * *

Хауаны ийнеги Къошба,
Къарабоюн, кёк къашха
Къошба кызгъанчды сютге,
Хауа беккюлду ашха.

Юч сауулад кюнюне,
Барсанг, аны тюбюне,
Юч саугъаны челекди,
Хауагъа кёб керекди.

Къарангы, батмакь орну,
Башы уа—халджар чырды,
Ашы уа—болджар, мырды,
Къошба кыйналыб турду.

Териси, башы, аты
Болмаса, аны бир заты
Ушамайды Къошбагъа
Тентирейди, баш къагъа.

Балдыраджюз ётерге,
Джазгъа джаны джетерге,
Кёлтюрем болуб ауду.
Хауалагъа «къан» джауду:

* * *

Оноу, кенгеш этдиле:
Умарны алыб джетдиле.
Къошбаны кёргюзюрге
Аны баугъа элтдиле.

Къошба Умаргъа джылады:
Тили бла джалады,
Умар анга къарады:
Къолу бла сылады.

Кёлтюрюлюб кёкюрек,
Кенг керилиб, тар джюрек,
Къаны джюрюб, силкиниб,
Эсин джыйыб, тин кириб,

Кюрешиб, турду ёрге,
Аууб кетмей, ол джерге, —
Умаргъа бутун тиреб,
Умутха сыртын тиреб.

Къошба кёб ынгырдады,
Бир затла шыбырдады,
Умар анга тынгылаб,
Былай айтды ангылаб:

«Джарлы Къошба джылайды,
Айтханы ма былайды:

«Нек келмединг сынаргъа,
Джаным джетди чыгъаргъа,
Тебрегенме тынаргъа,
Тёзюм джокъду чыдаргъа...

Элт! Такъ мени орнума,
Ал алгъынча къолунга,
Елмей джаным сау къалса,
Эки ийнек болурма.

Берген сютюм харамды
Къойсанг мени Хауада.
Туу санларым суу болду,
Аш ашатмай сауа да.

Эте эсенг, амал эт:
Термилтмейин ызыма элт,
Башха мадар джокъ эсе,
Кьолунг бла кесиб кет!»

Умар джыламсырады,
Адамлагъа кьарады,
Бёлюб-бёлюб ахсынды,
Кьошбаны джазыкьсынды.

Ачыуу кьайнаб аны
Эрши тюрленди кьаны,
Сора айтды ойланыб,
Хауа таба айланыб:

«Аманда алтын тохтамаз
Ауар, чирир халиуан.
«Ал, ачханы, бер Кьошбаны!
Джыламасын хайыуан!..»

Деб ачханы узатды.
Хауа тилегин табды.
Умар Кьошбаны алды.
Ийнек аджалдан кьалды!

У

Къалын кюрес этдиле,
Егюзлени джекдиле,
Къошбаны анга салыб,
Умарлагъа элтдиле.

* * *

Таркъайгъан суу кёбейди.
Саргългъан джер кёгерди.
Къуругъан кёзлеу толду
Къошба энда Къошба болду:

Тил тийириб башлады,
Джылтырады, джашнады,
Алгъын орнуна келди,
Биягъынлай сют берди.

Хапар колхозгъа джетди.
Правлен оноу этди:
«Умарлагъа барыргъа —
Сатса, ийнекни алыргъа»

Колхоздан адам келди,
Ийнекни халын кёрдю,
Колхозну оноун айтды,
Джумушу тыныб къайтды:

Умар кенгге атмады,
Артыкъ къошуб сатмады:
«Багъасы багъа!» — деди
Разы болуб берди.

Колхоз къууаныб алды.
Умар суйюнюб къалды.
Къошба фермагъа келди!
Кёрмеген кюнюн кёрдю.

VI.

КЪОШБА КОЛХОЗДА

Колхозну ийнеги Къошба —
Къарабоюн, кёк къашха.
Къошба чомартды сютге,
Колхоз ачыкъды ашха.

Тёрт сауулад кюнюне
Барсанг, аны тубюне
Хар саугъаны челекди,
Колхозгъа алай керекди.

Не терисине эти,
Не джелинине сютю
Сыйынмай, бу ийнекни,
Къууандырад джюрекни.

Умар ишлейд колхозда,
Атланы багъад базда,
Къошба да орнун табханды,
Хауа уа эрнин къабханды, —

Деди Пазлий,
Сейирсиниб тынгыладыкъ.
Бу хапардан
Кёб магъана ангыладыкъ.

Баргъан ишибизни
Бек тынгылы этдик.
Танг да атды,
Биз да джолубузгъа кетдик.

1956 дж.

ЗАМАНЫНГЫ ЗЕЕЛЕМЕ

Мен къууаныб,
Кёлюм талпыб,
Ишге бардым.
Сен къыйналыб,
Артха джатыб,
Юйде къалдынг.

Къайда джибий,
Къайда терлей,
Къайда арый,
Къайда солуй,
Къайда джукълай,
Къайда джарый,
Саулугъуму
Кюн кюнден
Игиге таный,
Этгеними
Эбин биле,
Кючюм къарый —
Бек чыныкъдым.
Джигерликни
Санларыма
Чакъырдым да,
Тенглерими
Алларына
Таукел чыкъдым.
Мухоллукъну
Атдым, сатдым.
Урунууда
Саулукъ, байлыкъ,
Насыб табдым.
Сен а хариб
Джюнге тюшген
Тауукъ кибик

Мухоллукъну
Тузагъында
Тыпырдайса.
Кёбчекге чыкъ
Тийирмейин,
Юйюнге джукъ
Кийирмейин
Наз отунлай
Чыкъырдайса.
«Сен да, мен да
Быягыла!» —
Дейсе манга.
Огъай, мен
Алгъын биягы
Тюлме санга,

Заманынгы зеелеме
Тюз файдалан.
Къойма башынгы
Билимден
Джахил, джалан.
Толу берил
Илму бла
Урунуугъа.
Башлар ючюн
Керти джолгъа
Бурулургъа.

Ол заманда
Быягынлай
Сен да, мен да;
Болалырбыз:
Насыблы да,
Шох да, тенг да!

1964 дж.

БАЛТА
(Б а с н я)

Балта терекни
Кесиб аудурду.
Бутагын урду,
Къабугъун джонду,
Базыгын кыйды,
Къуйругъун кесди,
Керек агъач деб
Айтырлай этди,
Эм джарды, джонду,
Чюйледи, керкди,
Джалан аязда,
Бир джангы юй битди.
Юйню иеси
Юйюн тюзетиб,

Элни чакьырды
Кьурманлыкь этиб.

Болгъан бары да
Джыйылды бери:
Арбазда осал
Сибиртгиге дери.

Ички джюрюдю,
Алгъыш айтылды,
Балта уа сансыз —
Эшикде кьалды.

1964 дж.

АЛГЪЫШ

Джангы джыл дуниягъа огьур бла келсин,
Хар ыйыгъы, айы сайын кьууанч берсин,
Бу джыл джангы насыбланы башы болсун,
Рахат джашауну белги ташы болсун.

Кьонакь-тюшюн джукьармасын төрюбюзден,
Адеб, намыс кьурумасын элибизден,
Минги тауча тамырлансын миллетибиз,
Тау хауача таза болсун иннетибиз.

Сюек саулукъ, акъыл байлыкъ, мелхум насыб,
Ёмюрлеге барсын халкъны юсюн басыб,
Баш эркинлик, зауукъ джашау, къууанч ёсюм,
Миллет сайын, юйюр сайын бек бегисин.

Тынчылыкъ терек бекден бек бегиб сюелсин,
Бутакълары, таб, джуддузлагъа тирелсин,
Тамырлары халкъла сайын терен сингсик,
Чагъа, бите адам ючюн ёмюр сюрсюн.

Совет илму джуддузлагъа джолла салсын,
Муратыбыз тамам болуб, толуб барсын,
Ильични чырагъы джансын Чолпанда, Айда.
Рахатлыкъ тамырлансын хар къалайда.

Биз базманны бир джанына Минги—Тауну,
Бир джанына мюрзеу бла сары джауну
Салсакъ, тенг тохтасын аны эки джаны,
Джерибизни джибитмесин адам къаны.

1960 дж.

НАЗМУ УРЛАУЧУГЪА

Къаламынги
Джити къыйыб, джайылыб,
Назмуланы
Ичлеринден айырыб,

Кесинг кесингден
Уялмай, сёз урлаб:
«Меникид!» — деб
Бютеу халкъгъа джыр джырлаб;

Аны кибик —
Макъамланы семенлеб:*
Къабхын ашны
Джангы къаргъа себелеб,
Фахмулагъа
Зар кёз бла сукъланыб,
Ёлген, сау деб
Айырмайын джутланыб,

Энеб, бояб,
Кесиб, джонуб, джангыртыб,
Наршабха:
«Алтынд!» — деб халкъны джангылтыб
Айланма да, —
Тойдан чыкъ, болалмасанг,
Зеелеме
Агъачны, джоналмасанг.
Ачха урлагъан:
«Ачха бары ачха!» — дер.
Борчу болгъан:

* Семенлеу — тыйышлы болмагъан затны кесие кючлеу — кесилеу.

«Тёз» кюзге, не къачха! — дер
Мал урлагъан:
«Малымд!» — деб сатар этин.
Назму урлагъан
Не деб кёргюзюр бетин!!.

29 VIII—1958 дж.

АНАМЫ ТИЛИ

Анамы тили,
Джанымы нюрю!
Кёб ёмюрлени
Етгенсе санаб,
Къыйынлыкъ джетген
Таулу халкъынгы
Амалсыз
Кереклисине джараб.

Урушла сени
Елтюралмалла,
Джашауну сюзюб
Хапарын алдынг,
Эмина ёлет да
Джукъ эталмалла,
Кёрдемчи болуб,
Шагъатха къалдынг.

Тюз тауушунгу
Сакълагъандыла
Трам, Адурхай...
Башхала, Боташ...
Суратынги уа
Табмагъандыла,
Къараб кёрюрге
Да не къарт, не джаш.

Тюз суратынги
Болмагъанлыгы
Илмуну джолун
Джабды, кесдирди.
Таукел тауушунг
Эки ёзенде
Къарачай бла
Малкъарны ёсдюрдю.

Эскиликге
Къазыб тар къабыр,
Халкълагъа тенглик
берген Октябрь,
Айырды, сюздю
Терсни эм тюзню,
Джангы болумда
Тюбетди бизни.

Сени таушунг
Суратын табды,
Мени джюрегим
Муратын табды,
Таулуну тангы
Ышарыб атды,
Зауукъну джазы
Ышаныб чакъды.

Бирси халкълагъа
Бир къууанч келсе,
Таулу халкъыма
Ол эки келди,
Кюн Минги Таудан
Джангыдан тийиб,
Бизге джарыкъ да,
Джылыу да берди.

Джюрекле толуб
Къууанчдан къайнаб,
Кёкюреклени
Лююлдетдиле.
Джыйырма онбеш
Хариф бюртюкню
Къууанчлы халкъгъа
Саугъагъа элтдиле.

Аланы элле
Сайын себдиле
Шох бек кьууанды,
Джау а зарланды.
Урлукъла чыгъыб,
Терекле ёсдюле
Илмуну кёгет
Бачхасы орналды!

Ол кёгетледен,
Теджеб бердиле,
Джетиден башлаб,
Джетмишге дери
Джылланы ичинде
Джашха эм къартха.
Татдыла ким да
Турмайын артха

Кёкюрекледе
Кьууанч къайнады,
Мыйыла уа
Билимден толдула.
Сора таулула,
Джахиллик деген
Ёмюрлюк джаудан
Бир кьутулдула.

1956 дж.

* * *

Къаудан мылы, кюн джылы,
Сюрюлени джайыкъ,
Аш салмайын тойдуруб,
Биченлени аяйыкъ.

БИЗНИ ЗАМАННЫ ДЖАРЛЫСЫ!

I.

Джерин джерсинмейди,
Элин элсинмейди
Тенгин тенгсинмейди,
Башын башсынад.

Кюнюн кюусюнмейди,
Ишин ишсинмейди,
Ашын ашсынмайды
Ишге ташсынад.

II.

Къурумайды, сёзюнг, дауунг
Хар дауунга бир сылтауунг —
Мени ёлгеним, сени сауунг,
Сенлей болсун, мени джауум.

1963 дж.

**Урунуу
БЛА
СЮЙМЕК-
ЛИК**

Урунуу бла суймеклик —
Адамны эки кьолуча;
Экиси бирге болсала,
Джашау да болад толуча.

НЕ ЭСЕ ДА

**Ала таудан Минги Таугъа
Минги Таудан Къарачайгъа
Келиб, кёрдюм сейир саугъа,
Ушай эди толъан айгъа.**

Чын сауутда чыммакъ сютге
Дыб,-деб тамгъан тамчы къанча;
Акь бетинде джарыкъ нюрю
Джай джанкъылыч джашнагъанча.

Тюш эсе да, тюн эсе да,
Тийиб тургъан кюн эсе да,
Джана тургъан нюр эсе да,
Билелмедим не эсе да..!

1957 дж.

* * *

Сен джырчы бла бирге джашасанг,
Уллу къууанчдан толлукь энг,
Джырына джубанч, джанына къууанч,
Санына саулукь боллукь энг,

СЕНИ АМАЛТЫН

Тёре болуб,
Тюзлюк ючюн сайлансам да,
Тели болуб,
Хар ким къозуб айлансам да,
Тутмакъ болуб,
Бугъоуланыб байлансам да —

Сен «Джой!» — десенг,
Мен джанымы джояр эдим.
Сени амалтын
Ички сёзюн чачханнга да,
Сени амалтын
Джан къазауат ачханнга да,
Сени амалтын
Халал тенгин атханнга да,
Айыб этмей,
Азаб салмай къояр эдим.

Суудан тутуб,
Тик чынгылдан салынсам да,
«Тюртме да, тарт», —
Деб насыбха джалынсам да,
Тюрсюнюнге,
Болумунга табынсам да,
Джазыууму
Сени бла этер эдим.
Сюймекликни
Джандетинде солур ючюн,
Санга ушагъан
Сабийлерим болур ючюн,
Иги мурат
Къууанч бла толур ючюн,
Сени да алыб,
Къарачайгъа кетер эдим.

Озгъан джангур,
Джамчы бла сюргенликге;
Ётген ёмюр —
Чархы айланыб келгенликге;
Аталгъан зат
Меники бол! дегенликге —
Джазыкъсыныб,
Айтханымы этерлеми!
Къызгъан джюрек
Сант эсими къууандырса,
Келмез насыб
Болмаз затха ийнандырса, —
Сокъур умут
Ауар ташха таяндырса —
Татлы джылла
Зыраф-зыраф кетерлеми!

Мени: суюсенг —
Терге, суюсенг—тюзге терге,
Хыны къадар
Берген эсе сени эрге,
Адет бла
Болмай эсе, «Былай!» дерге —
Эсим бла
Кесим бир оноу этерле:

Нюр тюрсюнюнг
Кёз гинджими кьарасында,
Асыл джанынг
Бар ангымы арасында,
Сюймеклигим
Джюрегими джарасында —
Мени бла
Сау ёмюрге да кетерле!..

**ЧЫРАЙ КЕТСЕ, НАСЫБ БЛА
КЪАЛЫРСА**

Ёрге джанмай,
Къызыб тургъан отума
Сюймекликни
Чыракъларын саласа.
Эрге бармай,
Тутханса да чортунга —
Тёнгегимден
Тёзюмюмю аласа.

Нек бермейсе
Санларынга эркинлик,
Табигъатны
Буйрукъларын этерге!
Нек этесе
Насыбымы бир кюнлюк!

Нек кьоймайса
Муратыма джетерге!
Нек билмейсе,
Кёзююнде иш этиб,
Джазыуунга
Кесинг башчы болургъа!
Нек суймейсе,
Аталарын киши этиб,
Сабийлерин
Заманында таныргъа!

Джерден, джелден,
Суудан суусун алырма,
Джюрегинге
Джуукъ этиб салырма.
Сюгенингча
Суудан сурат этерсе,
Ана деген
Сыйлылыкъгъа джетерсе.

Алай эте,
Таякъ тайгъа, тай атха —
Джылдан джылгъа
Юй, юйдеги болурса.
Заман ёте,
Сен да джете муратха,
Чырай кетсе,
Насыб бла къалыrsa!

...МЕНИ ДЖАЛЛЫ БОЛСАЛА...

Лагъым бла —
Сени ичингде къанынгы,
Джюрегингден
Джюрегиме къуйсала,
Билим бла,
Сени ичингде джанынгы,
Бир кесекге
Чыгъармайын тыйсала,

Аны ызындан,
Акъылынгы, эсинги,
Амал бла
Сенден бери алсала,
Джукъу бла
Бёлеб сора кесинги —
Экисин да
Санларыма салсала.

Къанынг, къаным
Бла биргелей джюрюб,
Джюрегимден
Санларыма тараса,
Ангынг, ангыгым
Бла мыйыма кириб,
Сюймекликни
Болумуна къараса.

Алгъанымы
Мен ызына къайтарсам,
Саб-сау этиб,
Келечиле сорсала.
Сен не деренг,
Мен тентиреб чайкъалсам,
Адамла уа
Мени джаллы болсала?.

ХО—ДЕ

Чум терекни ал кёгетин
Биреу кьагъыб тюшгенликге,
Къой джууртну баш кьалынын
Биреу бузуб ичкенликге,

Джарыкъ кюнню нюр таягъы
Биреуге алгъын тийгенликге,
Тёбедойнар джангы тонну
Биреу бироз кийгенликге;

Зем-зем сууну шоркъасында
Ол санын бир джуугъанлыкьгъа,
Биченликни ортасында,
Ол малын бир джайгъанлыкьгъа;

Къагъылгъан терек джангыдан
Етитиб кёгетледен толса,
Бузулгъан джууурт чагъылыб,
Бауур кибик айран болса,

Алтын кюнню нюр таягъы
Экинчи башхагъа тийсе,
Биреу бир къаблагъан тонну
Биреу ёмюрлюкге кийсе;

Зем-зем сууну шоркъасында
Ёмюр ызын зауукъ ийсе,
Ол сууну багъасын билиб,
Джанындан да аны суйсе,

Джауум джаууб, кюн къыздырыб,
Биченлик джашнаб чайкъалса;
Суююлген зат, суюген затха
Кесини борчун къайтарса...

Мен мында терс джукъ кёрмейме,
Сен да ойлан, айт халынгы,
Амалынг бар эсе, Хо—де,
Кери сюрмей, айтханымы...!

АЙЫРЫЛЫУ

Айырылыу

Ауур этгенд халымы,
Сир сагъышха
Салгъанды келемени.
Не ойлан да,
Чапыр мени джанымы,
Не чамлан да,
Бушуугъа бёле мени.

КЕЛЕЧИГЕ

Сеннге мен кърнаш, ол эгеч:
Эки билегинг экибиз.
Терслигим болса, мени кеч,
Сиз джарашырсыз кесигиз.

Тутулгъан тилим сёлешиб,
Айыртсын ауур халымы;
Илгизлик насыб илешиб,
Рахат этсин джанымы.

Анга манга да бирча бол,
Ич болумуму ангылат;
Насыбыбызгъа ишле джол —
Унамаса уа—джангылад.

Ишине бурса, адам кёлюн
Чырт кызгъанмаса, аууз джелин —
Нечик этмез эки тенгин
Бирин кюеу, бирин келин!!

СЕН МЕНИ АНАМА КЕЛИН БОЛ

Кюн кёкде тохтаб турур демейме
Тюбюнден тиреу салмасам.
Келечи бла болур демейме
Кесим келечи болмасам.

Сени насыбынг юйюрсюнеди,
Мени насыбым эрекди.
Эки суйгеннге: базманнга салыб
Теп-тенг сюерге керекди.

Насыбым эрек болгъанлыгына
Умутум кери кетмейди.
Сеннге бетсиниб суймейме сени,
Суймезге кючюм джетмейди.

Суймей эсенг да, чарлама сен да
Иги адамланы джаны ючюн!
«Сюеме!» де да, кьозуй тур мени
Ненг кьорарыкъды аны ючюн!

Къозулгъан тели дерлеми меннге
Кесек сыйым да кетерми!
Кесинг-кесинге бедиш алдынг деб
Джамагъат айыб этерми!

Айыбха къараб экили болсам,
Сюймеклик борчум толурму!
«Мен къайнай эсем, сен да бёрк»—десем,
Аны чюйреси болурму!

Сагъыш эте да тюнгюле, сора
Умут эте да, джангыра,
Сюймеклик адет къыйын кёреем
Санга синггенден сонгура

Экибиз бирге къалай ишлеек
Ий ол кюзю эди, джазмы эди!
Бу сюймекликни меннге бермесенг,
Мени къалгъан къайгъым азмы эди!

* * *

Олтургъан къызга атынг айтылыб
Тыбырдан чыкъмай къалгъынчы,
Туу санларынгда нюр тюрсюнюнге
Къартлыкъ тамгъасын салгъынчы.

Джаш ёмрююнгю кьалгъан джылларын
Зыраф ашырма бошуна.
Кёкде турна да билед заманын —
Сен да бир иш эт башынга!

Башынга иш этсенг, алай этсенг а,
Аны баш иеси мен болуб.
Башхагъа чыртада тиш ышартмазем
Дунияны юсюнде сен болуб.

Керти суюгенни суюе бил энди,
Тентиретгеннге терилтме.
Дунияны адетин этер амалтын
Мени быллай бир термилтме.

Джашауубузгъа оноу этейик
Ант этдирсенг да кёлюмд ол:
Мен сени ананга кюеу болайым —
Сен мени анама келин бол!

1948 дж.

ТАС БОЛМАЗ СЕНИ КЪЫЙЫНЫНГ

Айт дей эсегиз да мен айтайым
Суюмеклик бла ишими.
Джаратылгъанлы санамагъанем
Сенден игиге кишини.

Сенден ариу да, эрши да болур
Алагъа акъылым бёлюнмейд,
Не ючюн десенг, мени кёзюме
Сенича киши кёрюнмейд.

Джюрек сюерин кеси сайлайды,
Аига оноуубуз болмасын.
Бир сенде табдым мен адамлыкъны
Кесим излеген нормасын.

Сюерге суйюб сюеме сени
Суймезге кючюм, джетмейин,
Эрише эсенг, сен да суй мени,
Чырт хатерими этмейин.

Суймей эсенг да, чарлама сен да —
Чарлай эсенг да, билдирме.
Этер ишинги этер амалтын
Къарагъан элни кюлдюрме.

Осмакълаб санга мени соргъаннга
Джууаб берсенг да, берме сыр.
«Суйгеним дерге бек чюйре джерде
Къарнашымды деб чарлай тур.

Сюерим келиб сюеме сени
Суймей амалым болмайын.

Табсына эсенг, сен да суй мени,
Таб кесиме да сормайын.

Ишни аллы бла арты дейдиле,
Башлайыкъ аллын—кыйырын.
Кесиме соруб суймегенликге,
Тас болмаз сени кыйынынг!

1948 дж.

ГЕБЕН БАШЫНА КЕСИМ АТАРМА

Мен чыкъ кебгинчи чалыб келейим,
Сен кызла къатыш былай тур,
Къол джаулугъуму санга берейим
Джууб, кебдириб итиу ур.

Экибиз бирге дырын джыярек
Къалгъанла гебен этселе,
«Ичги сёзюгюз болур сизни»—деб
Эскериб арлакь кетселе.

Алай болмаса гебен этерек,
Къалгъанла дырын джыйсала,
Бизни юсюбюзден кым-тым этгенни
«Тын!» — деб ауузун тыйсала.

Сенек ауузну сен гитчерегин
Мен абаданын алайыкъ.
Трактор тартхан уллу гебеннге
Биз да элтиб-элтиб салайыкъ.

Кел экибиз да бичен берейик
Тола башлагъан гебеннге.
Насыбыбызны кызгъанма дербиз
«Таб джарашхансыз!»—дегеннге.

Къалгъанла кюрес салгъан заманда
Сен мени къатыш былай къал.
Гебен башына кесим атарма
Къатымда тур да, лыбыр сал.

Мен гырмыклыкъны эслеб иерме
Сен чийсил къоймай къаты бур,
Джел келир джанын эсинге ала,
Толгъан гебеннге гырмык ур.

«Осмакълаб санга мени соргъаннга—
Джууаб берсенг да, берме сыр.
«Сюйгеним дерге бек чюйре джерде
«Къарнашымды!»—деб чарлай тур.

1947 дж.

СЕН СЮЙМЕЙСЕ ДА, БИЛМЕЙСЕ

Мен кѡауаданчама, терк кѡабынама.

Сен кырдыкчаса, кюймейсе.

Мен суюме да—кѡб джалынама,

Сен суюмейсе да—билмейсе.

Сен суюмейсе деб мен кѡайгъырмайма,

Мен суюсем сен да чарлама,

Биреу имансыз, биреу амалсыз

Дегенлей, мени марлама.

Кесинг суююб да кѡыйналмай эсенг,

Мен суюгенликге эрикме,

Суюгеним дерге бек чюйре джерде —

Эгечим болад дерикме.

Сен суюмекликни уу безгегине

Мени быллай бир кемиртме.

Суюгенни сую билир амалтын

Суюмегенлени семиртме.

Сен кесинг суююб баджармай эсенг,

Мен суюгенликге кѡыйналма.

Кесинг кесимден сѡз эшитмесенг —

Адамла айтханнга ийнанма.

«ЧОЛПАННГА» УЧАЙЫКЪ

«Тюнелели бери джокъду джарыкъ джери,
Шошду, тиши—башы ышармай,» —
Догенлеринде, ишлеген джеринге
Иш этиб келгенме, ышанмай.

Тенглеринг сени бек эркетелле,
Тамадала ариу кёрелле.
Ишге джигер дейле, сёзге чемер дейле,
Тамам махтауунгу берелле.

Чолпаннга адамла уадыла дейле
Мен да эи билет алайым.
Минер кюнлюбюзде, тебрер джерибизге
Сени да алыб барайым.

Да бек суйгенингден, бек кёлюнг къалады,
Чырт, огъай—деб манга къатылма.
Мен къарнашынг киби алай джюрютюрме,
Сен а тау адетде тартынма.

Бу джердегиледен кесинг ариу киби —
Анда сенден айбат болса да,
Къараб кёрюр кёрмез меннге джханы кириб
Биргебизге тебреб къалса да.

«Сеннге менден чыртда хайыр джокъду, ой ариу,
Джерни кёрлюк эсенг, кел—дерем.

Сени анга кӱргюзюб: «Бу джарыкъ дуняда
Бусуз боллукъ тюлме мен!»—дерем».

Не уа анда джашла сениге сейирсиниб,
Тюз акъылларындан шашсала,
Тӱгерекге къараб, мени онгсузгъа санаб,
Сени амалтын туюш ачсала.

«Бу мени джанымы джартысыд аланла,
Къоюгъуз»—деб тилеб кӱрюрем.
Бир да болмасала, эрши джаны бла
Кереклилерин берирем.

Чолпан тенгизледе джюзюб кӱз ачарек,
Тауларына чыгъыб солурек,
Шахарлада, элледе барсакъ: джер къонакъла,
Турсакъ а юйлюле болурек.

Керти суймекликни къарачай юлгюсюн,
Юренир эдиле джаратыб,
Сора экибиз да къайтыб кетер эдик,
Джаш тӱлюню кӱзюн къаратыб.

Чолпаннга адамла учадыла дейле,
Мен да эки билет алгъанма.
Ким да ишин этеди, кел заман джетеди.
Мен а ма, хаб хазыр болгъанма.

ТАУ КЪАРАЧАЙДА

Тау Къарачайда,
Къышда эм джайда,
Ишлесенг байлыкъ,
Солусанг, саулукъ —

«Сюе билмейсе!» —
Дегенлигиме
Нек джюрютесе
Сен меннге джаулукъ!

1947 дж

КАВКАЗНЫ ТАУУ

Кавказны тауу,
Кавказны сууу
Джатханнга джандет,
Ичкеннге зем-зем

«Сюйгенни сюе
Билмейсе—«десем!»
Ий сени кёлюнг
Нек къалад менден!

1947 дж.

ХОЙ-ХОЙ-ХОЙ!...

**«Айтханынги
этерик тюлме»—дейсе,
Мен не айтханма,
«Сюй»—дегеним болмаса!
Аны ючюн деб
терслеялмам тилими;
Ол не этерик эди
Джюрек кьоймаса!**

**«Тюрсюнюнге
Кьарарыкь тюлме!»—дейсе,
Ким кюрешед
А, марджа, деб сени бла;
Санга сормай,
Тюрсюнюнг кёзлеринг да
Айланалла,
Кече кюн да мени бла.**

**«Джазгъанынги
Окьурукь тюлме!»—дейсе,
Къачан эди
Ол кыйналгъанынг окьуб!
Тау къара суу
Къалай тохтар, чыкъмайын,
Марал кийик
Ичмесе уа деб, кьоркьуб!**

Ичмесе да,
Суу таза болсун ансы,
Табигыатда
Аны ичерик ой-ой-ой!
Юсюнгде бард
Деб акъылым джокъ эди,
Быллай уллу
Кёллююгюнг — хой-хой-хой!

КЕЗДЕН КЕТГЕН

Кёзден кетген
Кёлден кетер дей элле.
Сен не кёзден,
Не да кёлден кетмейсе,
Тюзлюк тауну
Тешиб ётер дей элле,
Аны да чырт
Джекден джууукъ этмейсе...

БИР ЁМЮР

Бир адам эки джашамаз
Буюрулгъаны бир ёмюр.
Насыбы болгъан джангыз ёмюрюн
Адамча ашырыб, кюн кёрюр.

Кыйыны болган, зыраф иер да,
Сора ёле туруб ёкюнюр.
Насыблыны да, кыйынлыны да
Аджал а кыймай ёлтюрюр...

ЭКЗАМЕНЛЕДЕН БОШАМАЙД

Сюеме десе,
Сюе биллик эд,
Не келсин суюуб башламайд...
Соргъан сёзюме
Джууаб этерге
Экзаменледен бошамайд.

НЮР ДЖИЛТИНЛЕ

Кирпигинги
Къакъгъан сайын бетинге
Кёзлерингден
Нюр джилтинле агъалла

Анча сайын
Джылыу уруб этиме,
Джюрегимде
Иги умутла чагъалла.

1944 дж.

БЕРСЕ

Къадар насыбны тентериб
Санга бурса,
Бу саулугъунг санларынгы
Сакълаб турса,
Хар кюнюнгю тамбласы да
Къалмай келсе,
Меннге саугъагъа табигъат
Сени берсе.

* * *

Джырчы сени бла бирге джашаса,
Джюреги джаш джырлары баш болур эд.
Къартлыкъ сизге келеме деб башласа,
Джибермейин, назму бла къорур эд.

Кёрмесем—инджиб, эмилиб,
Кёрюрге кюсеб къалама.
Кёрсем а—талпыб, термилиб,
Тансыкъдан тансыкъ болама.

ИШЛЕЯЛМАЙМА ИШИМИ

Ишлеялмайма ишими,
Ашаялмайма ашымы.
Джазыугъа оноу этерге
Акылы джетмейд башымы.

Саныма джууукъ сары алтын
Узалсам узакъ кетерми,
Джалынсам, джаным амалтын,
Сёзюмю сыйсыз этерми!

Кёзюмю ачсам—аллында,
Кёзюмю кыссам—ичинде
Кёрюнед сукъланч тюрсюнюнг
Термилгеними кючюнден.

1947 дж.

* * *

Тау да турмайды бир кемде,
Джай да турмайды бир джерде,
Суу да бармайды бир ызны,
Мен а сюеме бир кызны.

* * *

Мен кыбылама, сен а кыбыла,
Бургъан джанынга барама.
Алай, кеме да минед кыайыкыгъа—
Кесинги онглугъа санама.

* * *

Елгенде төре бар эсе,
Мен сени амалтын ёлеме,
Сен а: «Сабыр эт апесел!»—
Деб айталлыкъ тюл кёреме.

* * *

Айны тамгасы бузгъанча...!
Айыбынг барды сени да:
Сюйгенни сую билмейсе ансы,
Ангылай эдинг нени да.

* * *

Сен айдан эсе ариуса,
Аныча джарты болмайса,
Бирча тураса толгъанлай,
Джанкъылыч джарыкъ ургъанлай.

* * *

Ичги сёзюнгю джашыралмайса,
Сюймеклик тюртюб къоймаса,
Джанымдан артыкъ киши да тюлдю,
Джангыз... болмаса.

* * *

Тутхан ишими биширалмасам,
Мен бёркю болгъан эрмеми!
Сюйгеним дерге къыталгъан джерде,
Эгечим болад дермеми!..

* * *

Сюймеклик кёзге кёрюнсе, не да
Сюймеклик юсге кийилсе,
Сюйгениге бираз тынч боллукъ эди.
Сюйюлген анга суюнсе.

* * *

Сюймеклик кёзге керюнмейд неда
Базаргъа салыб сатылмайд,
Ол кыйынымы зыраф этсе да,
Терсме деб артыкъ тартынмайд.

* * *

Сюйгенни сие билмейди...
Сюйсюн деб къагъыт иеме.
Алай, кесим да суйгенни суймей,
Чырт суймегенни сиеме.

* * *

Къайгъы тенгизге къайыкъ болгъанма,
Джюземе кечем-кюнюм да
Сени уа манга джоралайдыла.
Ышаным, тюшюм тюнюм да

* * *

Кече да, кюн да теппе—тенгдиле,
Ёмюрню эки юлешсенг,

Кеченг джукъусуз, кюнюнг тынгысыз,
Сюймеклик бла кюрешсенг,

* * *

Сенден ариула бардыла дейле,
Ийналмайма мен анга:
Кимден да ариу, кимден да иги,
Кёрюнесе да сен манга,

* * *

Кел, башхаланы суймейик да биз
Бир-бирибизни суюейик,
Ёмюрюбюзню кългъан кесегин,
Экибиз бирге иейик.

* * *

Биреу биреуге бир бек термилед
Дахир Зухраны суйгенча,
Сюймеклиги уа тюзге тёгюлед,
Чуу суу кълмлагъа сингнгенча.

* * *

Айны да барды тамгъасы,
Кюн да джылытмайд бирча тенг,
Бир кем джерчигинг болургъа болур,
Не джашнасанг да нюрча сен.

* * *

Къуру карт къыллы да джауум къалсын,
Къарагъан сайын джангыра,
Сени кёрюрге ким таба болур,
Ай бла Кюнден сонгура!

* * *

Сен кёкде баргъан бир булут,
Мен джерде къалгъан бир умут,
Не салкъын эт да бери джау,
Не кери кет да, таудан ау!

* * *

«Кел, мени джаратыб кесине аллыкъ!»—десенг,
Эркишиле бары джетерле,
«Энд, мени ючюн джанын отха саллыкъ!»—десенг,
Менден къалгъан джаллаб кетерле!

1947 дж.

КЪОЛУМА БЕР

Кёк мийикди миналмайма,
Демей, кёкге да минейим,
Джер кьатыды киралмайма
Демей, джерге да кирейим,

Джанкылычны нюрюн алыб,
Санларынга салдырайым,
Джулдузланы бирин алыб,
Ёшюнюнге джандырайым,

Кылыгынгы балдраджюзюн,
Джазым бла эртейим,
Тыйыгычынгы билиб тюзюн,
Джазыуунгу терилтейим.

Адамлыкны гюлю бла,
Кёз аллында кёрюнейим,
Тау булбулну тили бла,
Таралайым, термилейим,

Акгылынгы ауангысын,
Джырым бла джарытайым,

**Джюрегими бар ангысын,
Бир кесинге танытайым;**

**Тилегинги кириб тини,
Муну барын саугъача кёр,
Джюрегинги киритини
Ачхычларын къолума бер!**

**МЕНИ
САР-
ТЫН**

Аз айтсам да билим шартын
Былай болур, мени сартын:

* * *

Бюгюн кюнюм — минген атым,
Муратларым — джюгени,
Къызыу чаба, тамбла таба
Учуруб барад мени.

Тамблам — манга тюбер насыб,
(Танымагъан къонакъбай)
Аллына барама талпыб,
Андан ашхылыкъ сакълай.

Тюненим а—ётген джолум:
Этгеними кюзгюсю.
Заман эскилеген сайын
Мутхузланад аны юсю.

Таудан мийик джаш джюрегим,
Тенгизден терен кёлюм —
Не тюшюмде, не тюнюмде
Эсиме келмейд ёлюм.

* * *

Сен арысанг —
Джауунг джарыр,
Сен джунчусанг, —
Ол кьууаныр.
Сен джукъласанг —
Ол уяныр,
Сен кьууансанг —
Ол кьыйналыр.

* * *

Эринчек этмез,
Кючю болса да;
Эсли джангылмаз,
Кичи болса да;
Мухол ашыкъмаз,
Иши болса да;
Къадыр къозламаз,
Тиши болса да.

* * *

Джазыу, мени
Джюрегими джарытмай,
Не къайгъырмай
Адамды деб мени ючюн,

Ол Биреуню
Тюбешдириб танытмай,
Нек тургъаненг
Сен бюгюннге деричин!..

Игиликни
Кёпюрюнден басыб ёт,
Гурушхадан
Умутлагъа кёчейим.

Сен да аны,
Меннге энчи насыб эт,
Мен да сени,
Терслигинги кечейим.

* * *

Ариулугъунг
Махтаныргъа болгъанында,
Адамлыгъынг
Туралмайын чыдаб, тѣзюб,
Сенден себеб
Табмай, кѣлю къалгъанында,
Кетген болур,
Экигизден бирча безиб.

* * *

Джюрюшю барны джауу кѣб,
Джауу кѣбно, дауу кѣб,

* * *

Фахмуну джауу зарлыкъды,
Ол алай эте барлыкъды.
Зарлыкъ насыбха къошулмаз,
Фахмулу заргъа баш урмаз.

* * *

Булут джыласа,
Джер кьууанады;
Умут унаса,
Эр кьууанады.

* * *

Боран джелсиз борамаз,
Джан сылтаусуз кьорамаз,

* * *

Кюн болмаса, кюндюз болмаз,
Джюн болмаса, кийиз болмаз.

* * *

Заман — заманын бош иймез.
Кече арасында кюн тиймез.

* * *

Кёрмегенге кёмюрд кюн ай да,
Ёлмегенге келир кыш джай да,

* * *

Билирин билмей, төрюне чёгер,
«Кёрююн кёрмей, кёрюне кирмез»

* * *

Кюч кючню хорлар, сёз сёзю джыгъар,
Адамлык ёлмез, аманлык — чыгъар.

* * *

«Башы кыя болса, тюбю чауул болур»,
Эри ичкичи болса, юю даур болур.

* * *

Джуммагъы май болса, тамгъаны джау болур,
Кёзю кыяу болса, кёргени ау болур

* * *

Илму деген—билимлени кьошулгъаны,
Сен да сыйла, билиминги кьошуб аны.

* * *

Джууукъ да иги, тенг да иги,
Тута билсенг, кенг да иги.

* * *

Тиген акъырын, сёкген терк,
Къалагъан къыйын, ойгъан тынч.

* * *

Эчкиге къая болсун, къазгъа уа—кёл,
Джюнге да джая болсун, ындыргъа — джел.

* * *

Тюзде солуй, тикде чаба,
Барад Къобан тенгиз габа,

* * *

Чайнайма да, тишим эзмейд.
Къояма да, къарным тѣзмейд.

* * *

Хырыу болмаз макъасыз,
Бала болмаз атасыз.

* * *

«Кѣрлюгюн кѣрмей, кѣрюне кирмез».
Дегенден керти, киши сѣз билмез,
Умут джазыугъа сырын тѣксе да,
Джазыу умутха джугъун билдирмез.

Насыб акъылны не бек суйсе да,
Джазыу кел демей, ол джууукъ келмез,
Акъыл сылтаугъа хо-хо десе да,
Сылтаусуз киши джукъгъа тюртюлмез.

Аджал ъмюрню къысхарталса да,
Билим ълюмге хорлатмай барыр,
Ууахды келиб джанны алса да,
Акъыл халкъ бла биргелѣй къалыр.

ЗАМАН

Къышынгы да,
Джайынгы да ий, заман,
Кёзюу-кёзюу
Келиб-келиб къайтсынла.
Къаджыкъмайын
Буйругъунгу бер хаман,
Толтурайым,
Тартынмайын айтсынла.

Алая бир
Эскертиригим сеннге:
Саулугъума
Заранлары джетмесин!
Таш кёлтюртюб
Турлукъ эсенг да меннге
Джашлыгъым а,
Чырт юсюмден кетмесин!

Сейир ёмюр
Зауукъ бла ётерча,
Керти айтханым,
Тюз этгеним джакълансын!
Джашауума
Джаным шукур этерча,
Ленин берген
Эркинлигим сакълансын!

СОЛТАННЫ КЕСИ

Солтакны саны,
Ауузу, тиши —
Солтанны этими,
Джигери, иши,
Ишленмеклиги,
Акылы эси,
Деб тинтсек, къайда,
Солтанны кеси!

СА.
БИИ-
ЛЕ
6

Уллудан сабий,
Сабийден уллу
Къурала джашайд,
Джерде адам улу.

БИР ДЖАШЧЫКЪ

I.

**Ой, бир джашчыкъ, бир джашчыкъ,
Бир джашчыкъда бир башчыкъ,**

**Ол башчыкъда теппечик,
Арты чунгур джелкечик,**

Аллы сыйдам тулучукъ,
Кеси ата улучукъ.

Туруб тургъан мангылай,
Джашчыкъ, сѣзчюк ангылай.

Ёсюб тургъан къашчыкъла
Туусун быллай джашчыкъла.

Кѳре тургъан кѳзчюкле,
Джашчыкъ айтад сѣзчюкле,

Тие тургъан кирпичле,
Тизгин ёсген бир тюкле,

Солуй тургъан бурунчукъ
Джашчыкъ алтын джурунчукъ.

Айта тургъан ауузчукъ,
Этед ариу тауушчукъ

Ауузчукъда тишчикле,
Джашчыкъ этед ишчикле.

Тишге тийген тили бар
Хар джашчыкъда бири бар,

II.

Ой, бир джашчыкъ, бир джашчыкъ
Бир джашчыкъда бир башчыкъ,

Эшитирге кьулакьла,
Джашчыкъ кютер улакьла,

Алларында хончала.
Тюклюдюле тонча ала,

Аны тюбю уууртла,
Кёбдю сенден умутла.

Аны тюбю джаякьла,
Тиймез сеннге таякьла.

Тюблеринде сакьалчыкъ
Джашчыкъ айтыр хапарчыкъ.

Анга джете сагьакьла,
Бош кетмесин сагьатла.

Тёб-тёгерек боюнчукъ
Джашчыкъ ойнайд оюнчукъ

III.

Ой, бир джашчыкъ, бир джашчыкъ
Джашчыкъда эки имбашчыкъ,

Эки джаны билекле,
Кьабыл болсун тилекле,

Ортасында чынала,
Джашчыкъ иште сынала

Билекледе бууунла
Келемез энди кьуугьунла

Бууунлада кьолчукъла
Джашчыкъ джыртсын тончукъла.

Учларында бармакъла
Аязладан арлакьда

Он бармакъда отуз джик
Уллу болсун гитчечик.

Юслеринде тырнакъла
Хомух болуб турма артха.

IV.

Ой, бир джашчыкъ, бир джашчыкъ
Джашчыкъда эки имбашчыкъ.

Андан сора сырты бар
СССР-де джурту бар.

Андан сора бели бар,
Тау тюбюнде эли бар.

Эки джаны джансюек,
Аны кьрген джан сюед.

V.

Ой, бир джашчыкъ, бир джашчыкъ
Джашчыкъда эки имбашчыкъ.

Ал джанында кёкюрек
Ёбке солуб кёлтюред.

Эки джаны кьолтукъла
Акка ёлтюрюр борсукъла,

Аны тюбю къабыргъа
Уша, сукълан сабыргъа

Ортасында киндикчик,
Олтургъаны шиндикчик.

Тегереги къарынчыкъ
Болма иште джарымчыкъ.

Андан сора базыкъ бут
Тутханынги базыб тут.

Бутларында тобукъла
Кёб ойна да, кёб джукъла.

Аны тюбю балтырла,
Къартла таурух айтырла.

Андан сора ашыкъла,
Окъусунла джашчыкъла.

Аны тюбю инчикле
Болмасынла кирчикле.

Аны тюбю балакъла,
Бал джутсунла тамакъла.

Арт джанында табанла,
Тюзелсинле аманла.

Ал джанындан бармакъла
Уллу болуб джурт сакъла.

Бармакъ сайын юч джиги
Толур этген ишчиги.

Юслеринде тырнакъла,
Кир къондурмайын сакъла.

Бек чабады тулпарчыкъ
Терк ёседи тюкбашчыкъ

Муну бары джыйылса,
Бир сейирлик туу джашчыкъ

РАКАЙНЫ ТЕКЕСИ

«Бааб-бааб баббахан!
Юй тюбюнде сары теке,
Сандыракъгъа бары теке»...

Джигейчиги джары теке,
Ашагъаны тары теке,
Ичгени боза теке,
Текелени оза теке.

Таш юсюне мине теке,
Къош ичине кире теке,
Бурма теке, бура теке,
Къая ранда тура теке,

Агъач къабукъ къыра теке,
Джашчыкъланы ура теке,
Кёзчюклерин сюзе теке,
Эчкилени тизе теке,

Мюйюзлери ёре теке,
Мени онгсузгъа кёре теке,
Чырпы бюксем къыркъа теке,
Ачулансам, къоркъа теке.

Дыгы этейим, быз этейим,
Сени оюннга тюзетейим,
Сакъалынгдан салдырайым,
Стемейге бардырайым.

1963 дж.

РАМАЗАН:

«Мен бу элде туугъанма,
Къолну, бетни джуугъанма,
Бузоуланы кютерге
Ёзенлеге къуугъанма»...

Сора ойнаргъа баргъанма,
Ойнай-ойнай къалгъанма,
Бузоуланы эмизиб,
Уллу айыб алгъанма.

Андан бери ишиме
Таякъ кирик къатханма,
Ол айыбны юсюмден
Кёб кюрешиб атханма.

Мени окъуяллыгъымы
Атам, анам билмейле,
Алкын гитчечиксе деб
Школгъа да иймейле.

Абадан бола эсем:
Джети джыл тола эсе,
Мен да окъургъа келликме,
Дерслерими билликме.

1962 дж.

БАШЛАРЫ

Урунуу бла джашау

Башладым	7
Окьюучу	8
Октябрдан сора	9
Керти бла ётюрюк	9..
Насыб юлюш	10
Къобанны джыры	12
Кюнден кюннге	13
Джетеме	14
Джурт бла бирге	15
Лумумба	16
Быйылгъы джаз	17
Ай	17
Хэнны кызы	19
Къыш келгинчи	23
Биягъы таууш	24
«Булут басыб, джел этсе»	25
Къошба	26
Заманынгы зеелеме	47
Балта	50
Алгъыш	51

Назму урлаучу	52
Анамы тили	54
«Къаудан мылы, кюн джылы»	58
Бизни заманны джарлысы	58

Урунуу бла суюмеклик

Не эсе да	61
«Сен джырчы бла бирге джашасанг»	62
Сени амалтын	62
Чырай кетсе, насыб бла къалырса	65
...Мени джаллы болсала...	67
Хо-де	68
Айырылыу	70
Келечиге	70
Сен мени анама келин бол	71
Тас болмаз сени къыйынынг	73
Гебен башына кесим атарма	75
Сен суюмейсе да, билмейсе	77
Чолпаннга учайыкъ	78
Тау Къарачайда	80
Кавказны тауу	80
Хой-хой-хой	81
Кёзден кетген	82
Бир ёмюр	82
Экзаменледен бошамайд	83
Нюр джилтинле	83
Берсе	84
«Кермесем, инджиб, эмилиб»	84
Ишлеялмайма ишими	85
«Тау да турмайды бир кемде»	85
«Мен къыбылама, сен а къыбыла»	86
«Ёлгенде төре бар эсе»	86
«Айны тамгъасы бузгъанча»	86

«Сен айдан эсе, ариуса:»	87
«Ичги сёзюнгю джашыралмайса»	87
«Тутхан ишими биширалмасам»	87
«Сюймеклик кёзге кёрюнсе, не да»	87
«Сюймеклик кёзге кёрюнмейд не да»	88
«Сюйгенни сие билмейди»	88
«Къайгы тенгизге къайыкъ болгъанма	88
Кече да, кюн да теппе—тенгдиле»	88
«Сенден ариула бардыла дейле»	89
«Кел, башхаланы суймейик да биз»	89
«Биреу биреуге бир бек термилед»	89
«Айны да барды тамгъасы»	90
«Къуру карт къыллы да джауум къалсын»	90
«Сен кёгде баргъан бир булут»	90
«Кел, мени джаратыб»,...	90
Къолума бер	91

Мени сартын

«Бюгюн кюнюм—миннген атым.»	95
«Сен арысанг.»	96
«Эринчек этмез»	96
«Джазыу, мени джюрегими джарытмай»	97
«Ариулугъунг»	98
«Джюрюшю барны джауу кёб»	98
«Фахмуну джауу зарлыкъды»	98
«Булут джиласа»	99
«Бораң джелсиз борамаз»	99
«Заман—заманын бош иймез»	99
«Кёрмегеннге кёмюрд кюн ай да»	100
«Билирин билмей, тёрюне чөгер»	100
«Кюч кючню хорлар, сёз сёзню джыгъар»	100
«Башы къая болса, тюбю чауул болур»	100
«Джуммагъы май болса, тамгъаны джау болур»	100

«Илму деген—билимлени кѡшулгъаны»	101
«Джууукъ да иги, тенг да иги»	101
«Тикген акъырын, сѣкген терк»	101
«Эчкиге къая болсун, къазгъа уа—кѣл»	101
«Тюзде солуй, тикде чаба»	101
«Чайнайма да, тишим эзмейд»	102
«Хырыу болмаз, макъасыз»	102
«Кѣрлюгюн кѣрмей, кѣрюне кирмез»	102
Заман	103
Солтанны кеси	104

Сабийле

Бир джашчыкъ	107
Ракайны текеси	113
Рамазан	114

Азрет Исмаилович Семенов

ИСКРЫ СВЕТА

Стихи

На карачаевском языке

Художник В. И. Бекетов.

Редактор Н. М. Кагиева.

Художественный редактор Д. Х. Кубанов.

Технический редактор Г. М. Хомякова.

Корректор Р. А. Гочияева.

Сдано в набор 16-ХII-1966 г.

Подписано к печати 2-III-1967 г.

Формат 60X90¹/₃₂. Печ. л. 3,75. Уч.-изд. л. 3,22.

Бумага типографская № 1.

ВУ 43548. Тираж 1000 экз. Заказ № 5687.

Цена 19 коп.

Карачаево-Черкесское отделение

Ставропольского книжного издательства.

Черкесская типография, Черкесск, Первомайская, 47.

40 7 27

Семенов А. И.

«Искры света». Стихи. Художник В. И. Бекетов. Карачаево-Черкесское отделение Ставропольского книжного издательства. 1967.

120 с. с илл. 1000 экз. 19 к.

Книга стихов Азрета Семенова „Искры света“--это неиссякаемый лирический родник. Сборник отличается разнообразием содержания, богатством форм стиха. Стихи волнуют широтой поэтической мысли, глубиной философских обобщений.

7-4-3

2-67

40 7 27

Бағасы 19 кап.

СТАВРОПОЛЬ КИТАБ ИЗДАТЕЛЬСТВОНУ
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЕЛЮМЮ
ЧЕРКЕССК 1967